

Треус Андрій Сергійович,
начальник управління інформаційно-аналітичного забезпечення та кримінального аналізу Департаменту оперативно-розшукової діяльності Адміністрації Державної прикордонної служби України;

Якобчук Ярослав Юрійович,
заступник начальника першого відділу управління інформаційно-аналітичного забезпечення та кримінального аналізу Департаменту оперативно-розшукової діяльності Адміністрації Державної прикордонної служби України

АНАЛІЗ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОЗВІДУВАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНОГО УГРУПОВАННЯ ВІЙСЬК В ОПЕРАЦІЇ СИЛ ОБОРОНИ З ВИКОРИСТАННЯМ OSINT ЗА ДОСВІДОМ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Розвідувальне забезпечення є ключовим елементом військових операцій, яке дозволяє вчасно отримувати необхідну інформацію, з метою ухвалення рішень. У сучасних умовах ведення бойових дій значну роль відіграє розвідка з відкритих джерел (OSINT, Open Source Intelligence), у тому числі і під час російсько-української війни.

Технології і методики OSINT дозволяють отримати якнайбільше потрібної інформації у короткий термін та витрачаючи щонайменше ресурсів (існує достатня кількість безкоштовних інструментів OSINT), що є досить важливим в умовах воєнного стану [1].

OSINT є відносно новим напрямком у військовій розвідці України, який став особливо актуальним із розвитком інформаційних технологій.

OSINT базується на використанні публічно доступної інформації, яка міститься в медіа, соціальних мережах, геолокаційних даних та інших джерелах, доступних у відкритому інформаційному просторі. Досвід російсько-української війни продемонстрував важливість і складність застосування OSINT для оперативного угруповання військ [2].

OSINT також дозволяє використовувати інформацію, що міститься у ворожих джерелах, як-от пропагандистські ЗМІ або інформаційні ресурси противника. Однак, для забезпечення ефективності такого роду розвідки необхідно враховувати низку чинників, що впливають на якість отриманої інформації.

Найбільшою проблемою розвідки з відкритих джерел є наявність неперевірених джерел інформації, провокаційних ресурсів та недостовірних даних. Щоб отримати актуальну та якісну інформацію, користувачу необхідно обробити значний обсяг даних з різноманітних джерел і узагальнити їх відповідно до мети і завдань розвідки.

Залежно від завдання щодо обробки інформації, зокрема її аналізу та верифікації в інтересах розвідувального забезпечення операцій угруповань військ (сил), рекомендується застосовувати наявні інформаційні системи, програмні засоби та інтернет-сервіси для виконання цих завдань:

- Дані соціальних мереж (Twitter, Facebook, Telegram, Instagram, Tik-Tok, Youtube, Duolingo);
- Геопросторові дані (зображення зі супутників, геолокаційні метадані);
- Публікації в ЗМІ та блоги;
- Відкриті бази даних (державні реєстри, урядові документи).

Головною перевагою цього виду розвідки є можливість швидкого доступу до великої кількості інформації. Водночас основними умовами раціонального використання такої розвідувальної інформації є:

- розроблення та впровадження керівних документів з питань розвідки з відкритих джерел;
- визначення основних принципів, порядку планування та підготовки розвідки з відкритих джерел;
- визначення основних понять, концепцій та методів збору розвідувальних даних з відкритих джерел;
- створення підрозділів розвідки з відкритих джерел та набуття ними спроможностей;
- створення структури розвідки з відкритих джерел;
- створення системи підготовки фахівців розвідки з відкритих джерел;
- створення систем аналізу інформації та єдиного центру її обробки;
- скорочення часу проходження інформації від першоджерела до центру обробки та забезпечення належної

якості первинної обробки такої інформації (фото, відео фіксація тощо) [3].

Слід виділити чинники, що впливають на ефективність OSINT в розвідувальному забезпеченні оперативного угруповання військ у операції Сил оборони:

Технологічні ресурси є одним із головних чинників, що впливає на ефективність розвідувального забезпечення з використанням OSINT. Для збору та обробки даних потрібні сучасні системи аналізу великих обсягів інформації, алгоритми штучного інтелекту для обробки зображень та тексту, а також спеціалізовані програмні інструменти для геоаналізу.

Швидкість обробки даних є критичним фактором у військових операціях. Угруповання військ (сил) повинно отримувати розвідувальні дані максимально швидко для прийняття рішень у реальному часі. Запізнення в передачі інформації може призвести до втрати ініціативи та переваги на полі бою.

Верифікація та перевірка даних. Зважаючи на великий обсяг фейкової або хибної інформації у відкритих джерелах, важливим чинником є якість процесів верифікації. Ефективні методи перевірки джерел та крос-аналіз інформації з різних джерел дозволяють зменшити ризики, пов'язані з дезінформацією.

Координація з іншими видами розвідки. Для досягнення максимальної ефективності OSINT має бути інтегрованою з іншими типами розвідки, такими як сигнальна розвідка (SIGINT), технічна розвідка (IMINT) та людська розвідка (HUMINT). Такий синергетичний підхід дозволяє створювати комплексну картину операційної обстановки.

Досвід російсько-української війни показав, що OSINT може бути надзвичайно ефективним інструментом для розвідувального забезпечення в сучасних оборонних операціях. Однак його ефективність залежить від низки факторів, таких як технологічні ресурси, швидкість обробки даних, рівень верифікації інформації та координація з іншими видами розвідки. Розвиток інструментів для збору та аналізу відкритих даних, а також впровадження нових технологій, таких як штучний інтелект, може значно підвищити роль OSINT у майбутніх військових операціях.

Список використаних джерел

1. Ланде Д. В. Правові питання конкурентної розвідки // Інформація і право. 2020. № 2(33). URL: <http://ipri.org.ua/lande-dv-pravovi-pitannya-konkurentnoirozvidki-st-51-68>.

2. Уфимцева О.С. Використання OSINT в умовах збройної агресії РФ проти України.

3. Гаценко С.С., Металіди О.Г., Дудник В.П., Мороз М.В. Підвищення ефективності розвідувального забезпечення операції угруповання військ: методичний підхід.

Фаріон Олег Борисович,

доктор військових наук, професор,
професор кафедри прикордонної
безпеки факультету професійної освіти
та лідерства Національної академії
Державної прикордонної служби
України імені Богдана Хмельницького

РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРИКОРДОННОМУ ЗАГОНУ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ OSINT І КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ МОНІТОРИНГУ ОБСТАНОВКИ НА УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКІЙ ДІЛЯНЦІ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

Побудова охорони державного кордону на деокупованій українсько-російській ділянці державного кордону передбачає ведення підрозділами прикордонних загонів спостереження за державним кордоном та суміжною територією для завчасного отримання достовірної інформації про дії противника, його наміри та інші зміни обстановки.

В умовах воєнного стану спостереження за змінами обстановки на державному кордоні та в прикордонних районах із використанням військових методів є проблематичним через постійне вогневе ураження противником із активним використанням ракетно-артилерійських систем, засобів повітряної розвідки та радіоелектронної боротьби, ударних безпілотних систем та авіації. За таких умов виникає необхідність пошуку безпечних способів отримання інформації про дії та наміри противника, серед яких пропонується використання можливостей інструментарію OSINT та кримінального аналізу.

Наявні в прикордонному загоні оперативно-розшукові підрозділи мають досвід використання інструментарію OSINT та кримінального аналізу для отримання інформації про дії